

CEMENTA

HEIDELBERGCEMENT Group

Den nya betongen? Erfarenheter från cementtillverkare

Anders Selander
Cemента AB

2017-12-06

CEMENTA
HEIDELBERGCEMENT Group

Mest lästa

- 1 Torp utanför Stöpen brann ner till grunden
- 2 Undersköterskor rasar mot kameraövervakning
- 3 "Mycket tyder på att det är samma gärningsmän"

Annons

Ingemar Linusson, fastighetschef i Skövde kommun. Foto: Per Claesson

Kommunen larmar om ny betong

– Kan leda till kostsamma fuktproblem

KOMMUN Minst fyra nya kommunala byggnader i Skövde har fuktskador och problem med uttorkning av betong, uppger tidningen Byggvärlden.

Publicerad 12 apr. 2017 09:32

Annons

Det är tidningen **Byggvärlden** som tar upp problemet med så kallad högpresterande betong med mineraliska tillsatser.

Annons Fastighetschef Ingemar Linusson menar att de ansvariga entreprenörerna inte hittat någon bra lösning för uttorkningen.

När entreprenörerna såg att de kunde få svårt med att klara att hålla tidsplanen valde de en okonventionell metod för att fukten inte skulle tränga upp, sedan lade man på plastmattor på golven.

SENASTE NYTT

21 NOVEMBER 2017 | SÖDERSTRÅ: VÄNNERNA PÅ RÖTTINGSÅLÅN

HEM

BRANSCH

"Betongen är inte ny"

ÄMNET: Thomas Betong

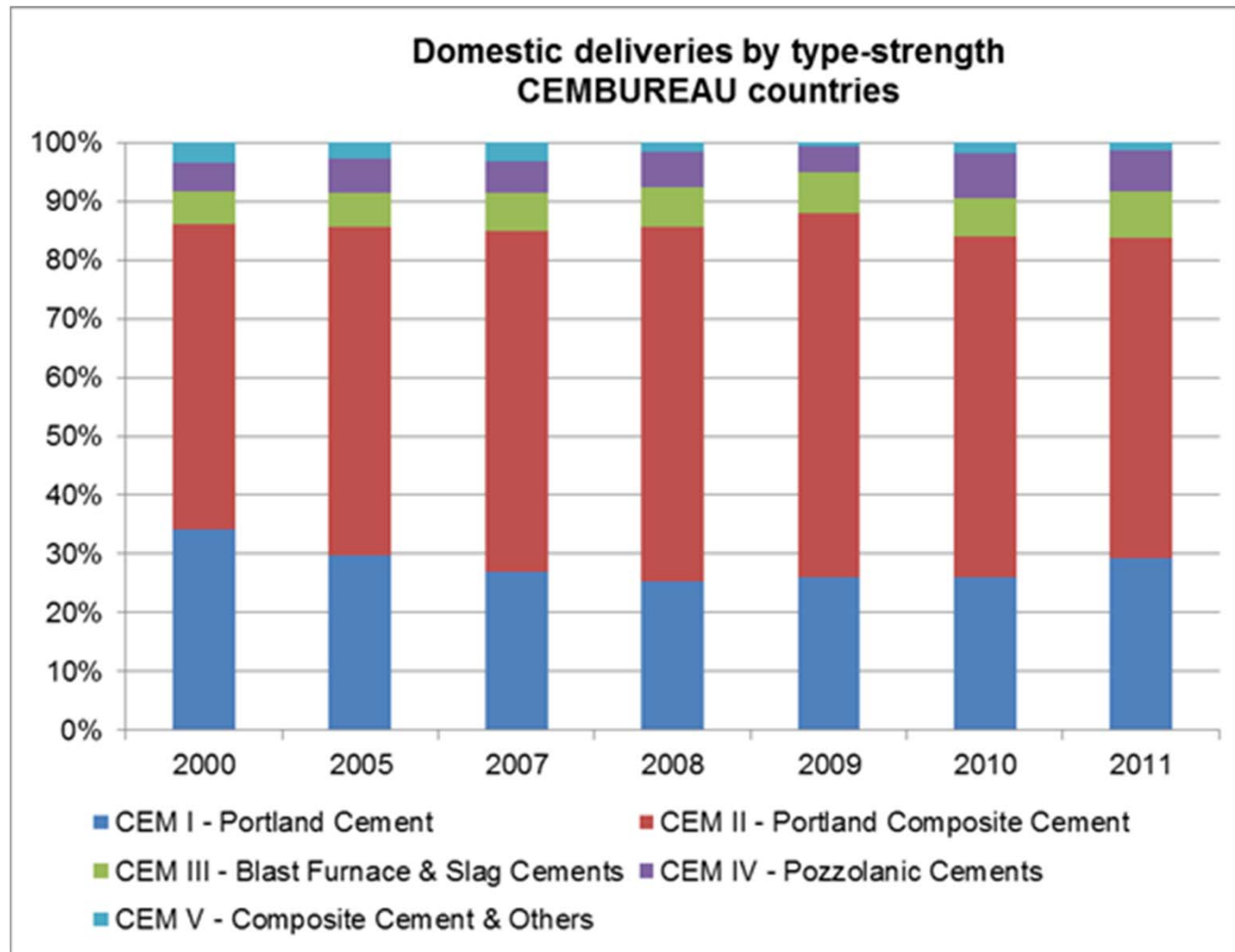
TEXT: BETONG 19 APRIL 2017

Thomas Betongs produktchef Mats Karlsson har skrivit en kommentar till nyheten om problem med uttorkning i Skövde:

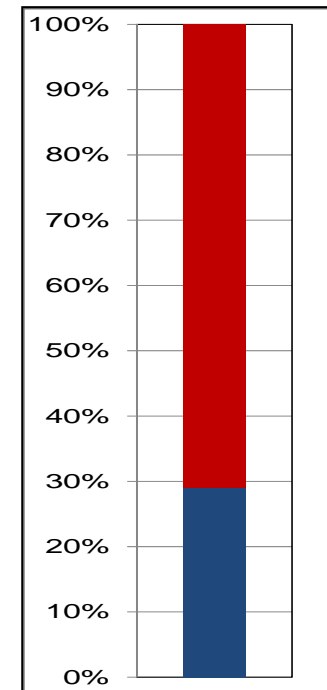
"Byggvärlden tar i sin artikel den 12 april upp problem med uttorkning av "ny betong med mineraliska tillsatser" på ett antal projekt i Skövdeområdet. Thomas Betong har varit betongleverantör till några av dessa projekt och betongen som levererades till projekten är inte ny. Cementet, Byggcement och betongsammansättningen har sett likadan ut under en mycket lång tid tillbaka. Påståendet att betongen och cementet är nytt är därför helt felaktigt på de projekt där Thomas Betong har varit leverantör. Det innebär också att orsakerna till de uppkomna problemen i dessa fall är något helt annat och att dessa ännu inte är ordentligt utredda. Det finns dessutom ett stort antal projekt där samma betong har levererats. I dessa fall torkade betongen ut enligt prognos och tidsplanen kunde hållas.

På många andra håll i landet använder vi bascement med flygaska och även andra alternativa bindemedel såsom granulerad masugnsslagg. Vi har mycket god erfarenhet av detta och vi bedriver vår forskning och utveckling mot att hela tiden förbättra våra produkters tekniska och miljömässiga prestanda. Därför tycker vi att det är mycket olyckligt att denna artikel, på helt felaktiga grunder, pekar ut bascement och mineraliska tillsatser som orsaken till de uppkomna problemen. Det skänkar mycket

Utblick - Europa: Vilka cementtyper används?

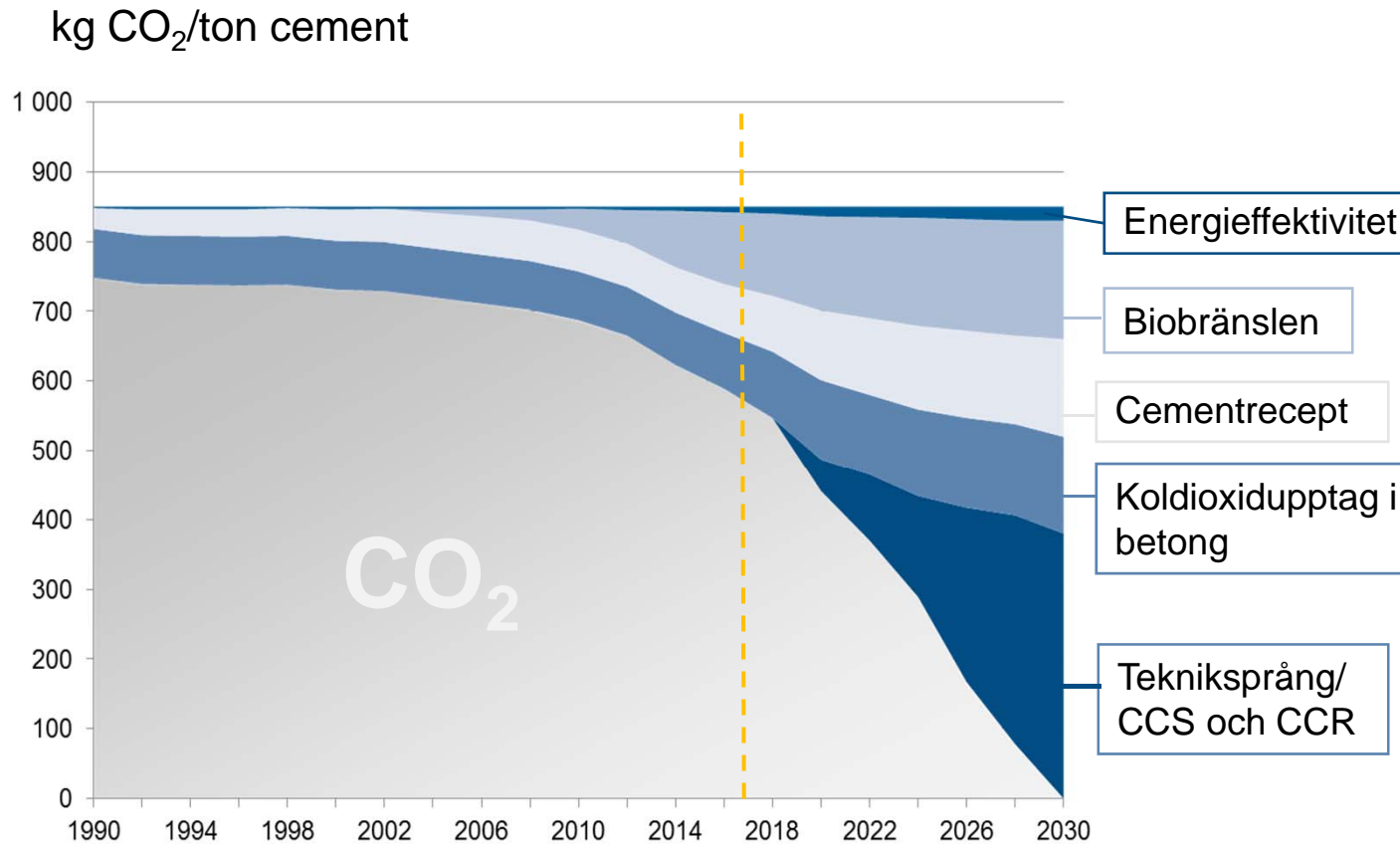

Cementa 2016

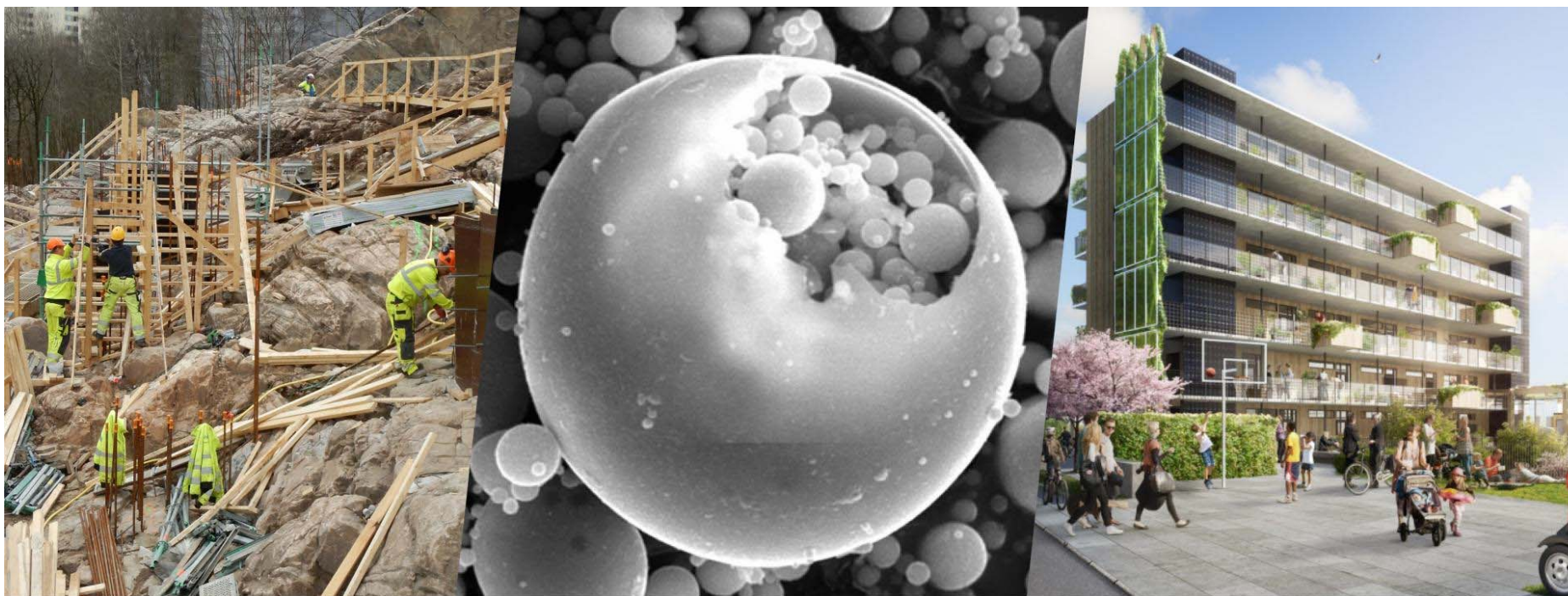
CEMBUREAU = European Cement Association

Noll koldioxidutsläpp under produktens livscykel

Zero
emission
vision.

Ett exempel där extra SCM används – Brf. Viva

■ Allmänt om mineraliska tillsatsmaterial, Typ II

■ Vanliga tillsatsmaterial till betong, Typ II (SS-EN 206)

■ Granulerad masugnsslagg (S)

- Restmaterial från stålindustrin
- Latent hydrauliskt
- Standard SS-EN 15167-1

■ Flygaska (V)

- Restmaterial från koleldade kraftverk
- Puzzolant material
- Standard SS-EN 450-1

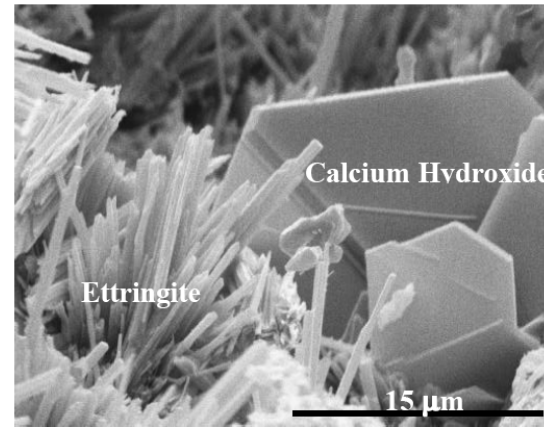
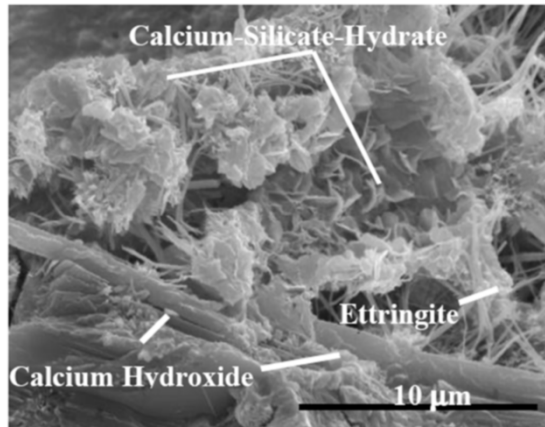
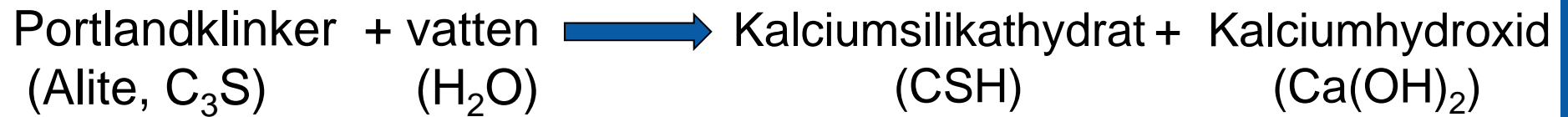

■ Silikastoft (D)

- Restmaterial vid framställning av kiselmetall och ferrokisel
- Puzzolant material
- Standard SS-EN 13263-1

■ Hydraulisk (cementreaktionen)

Puzzolaners reaktion med portlandklinker

Hydraulic reaction

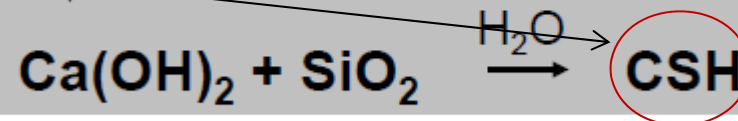
(Portland cement clinker, alite)

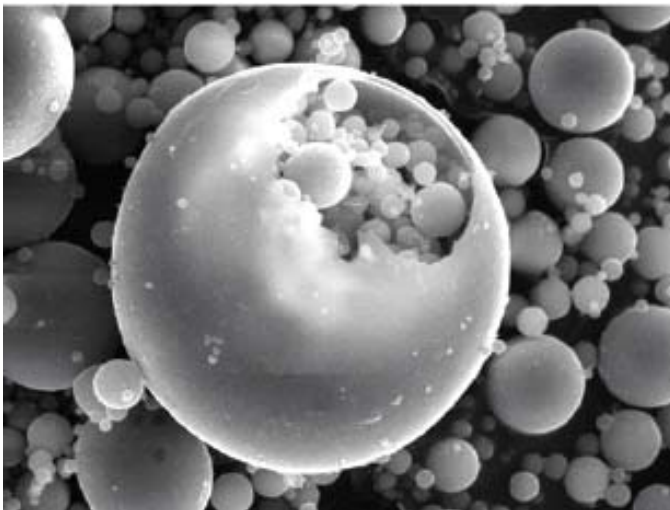
Samma typ av reaktionsprodukt

Pozzolanic reaction

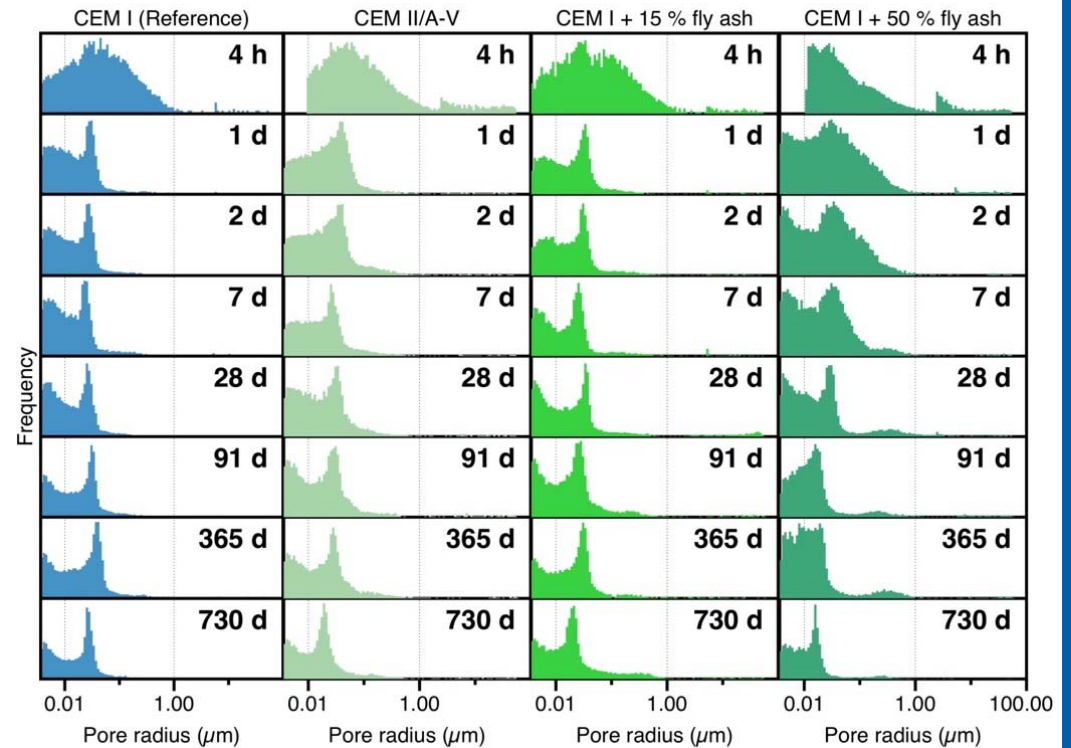
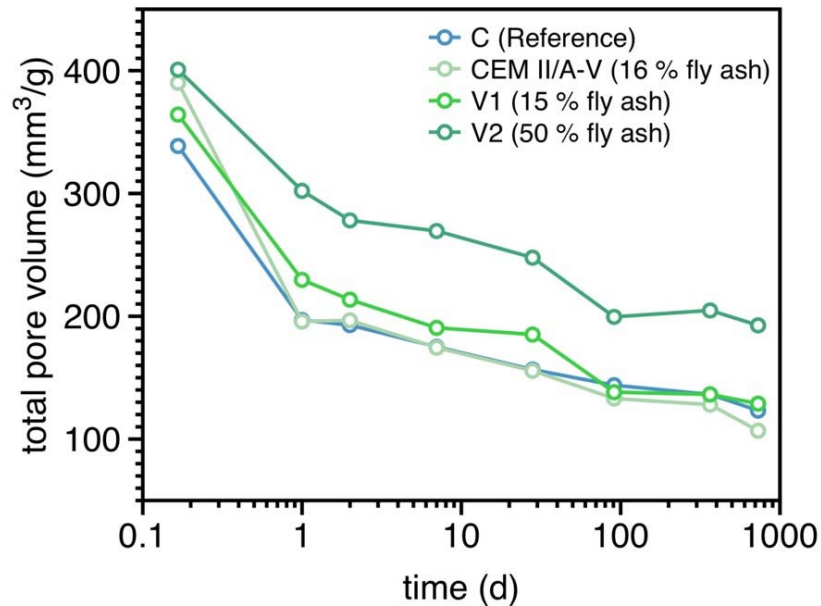
(fly ash)

The water is not consumed during reaction!

Porstorleksfördelning vid olika ålder med FA

Muller et al. 2015 (CBI-projekt HydraDur)

Latent hydrauliska material

Portlandcement + vatten
(PC) (H₂O)

Kalciumhydroxid + Kalciumsilikathydrat
(Ca(OH)₂) (CSH)

aktivator

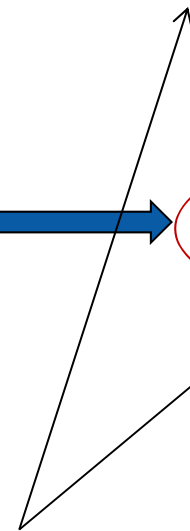
Slagg + vatten
(GGBS) (H₂O)

+

Kalciumhydroxid
(Ca(OH)₂)

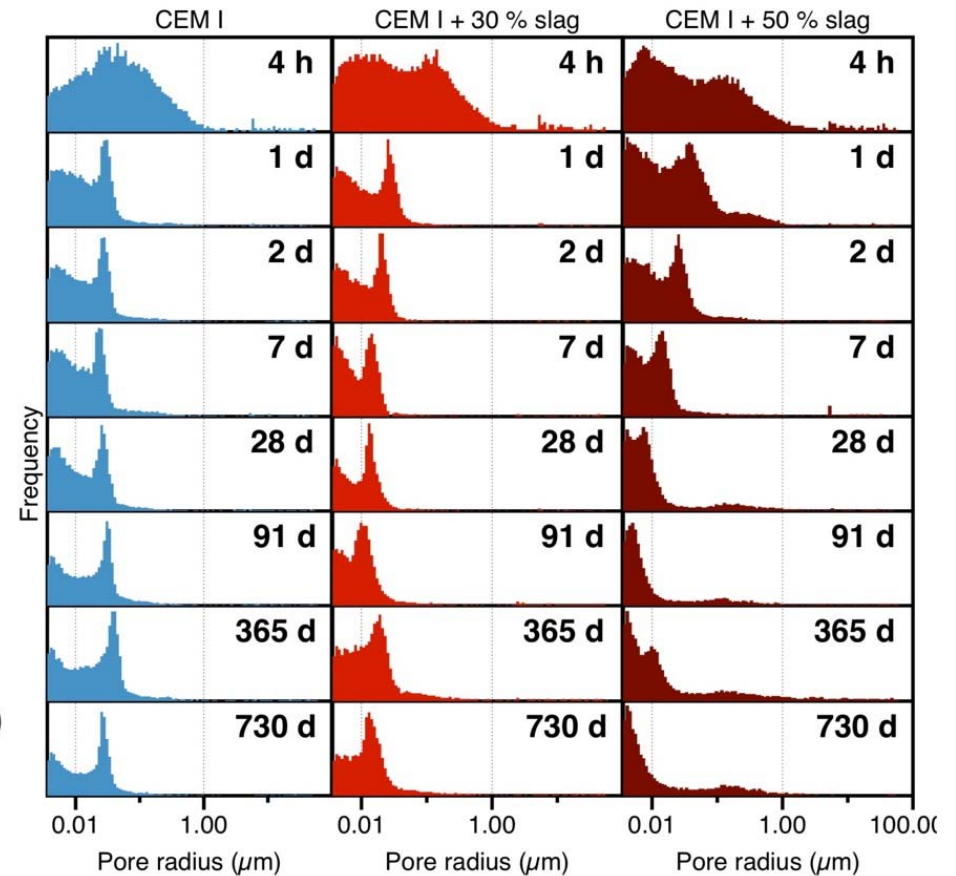
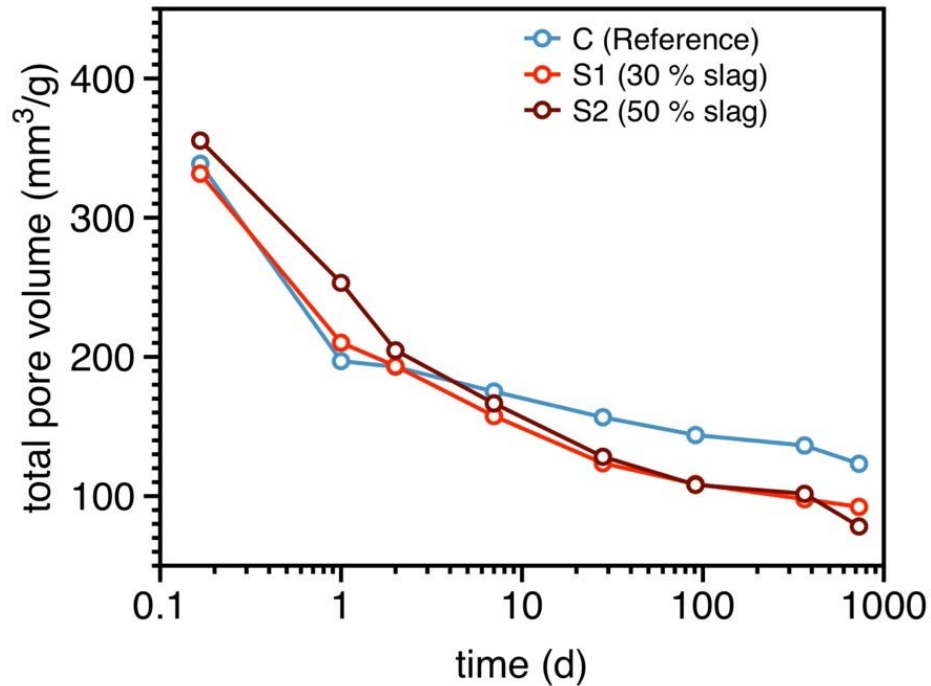
Kalciumsilikathydrat
(CSH)

Samma typ av
reaktionsprodukt

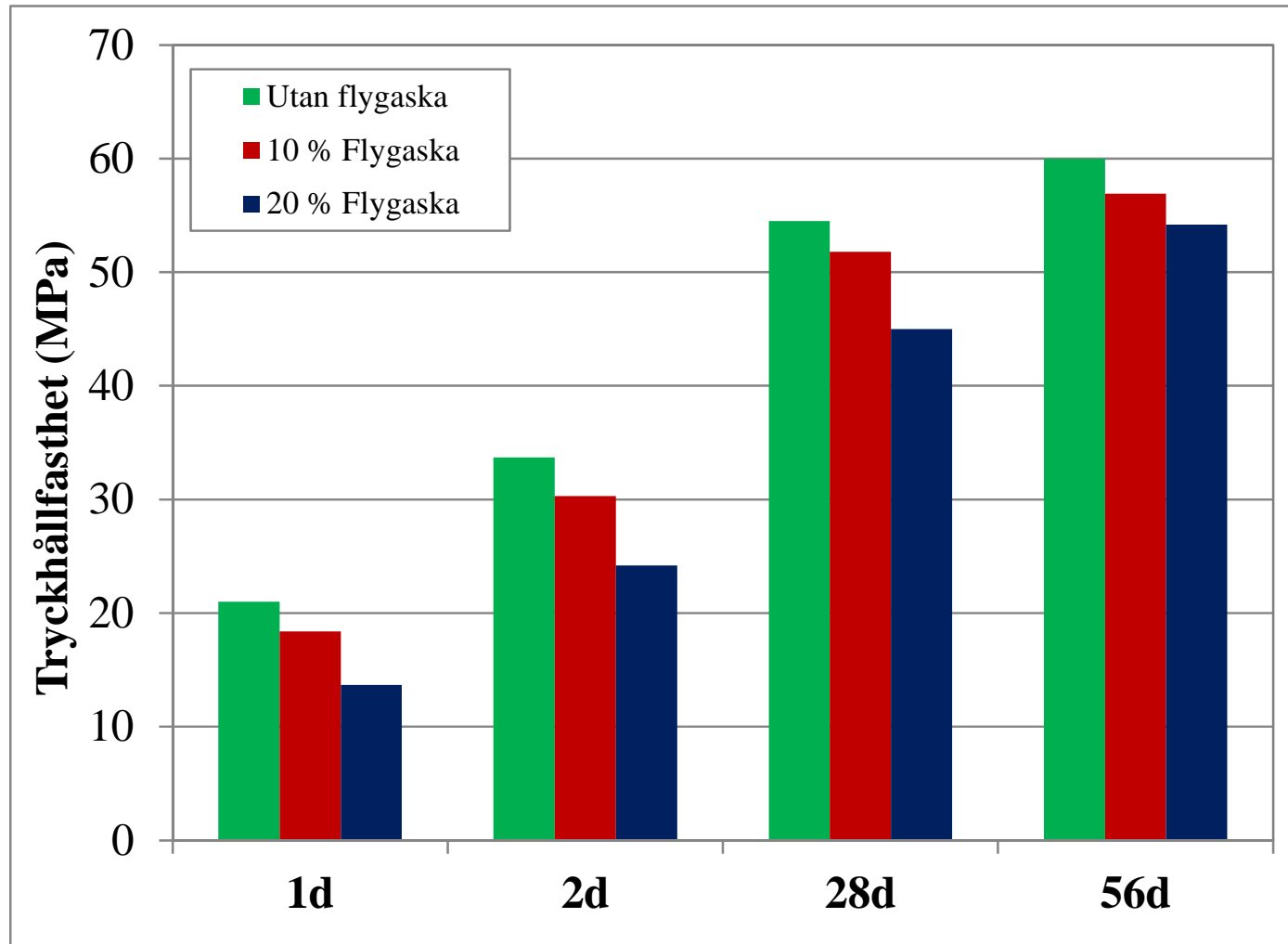

Porstorleksfördelning vid olika ålder med slagg

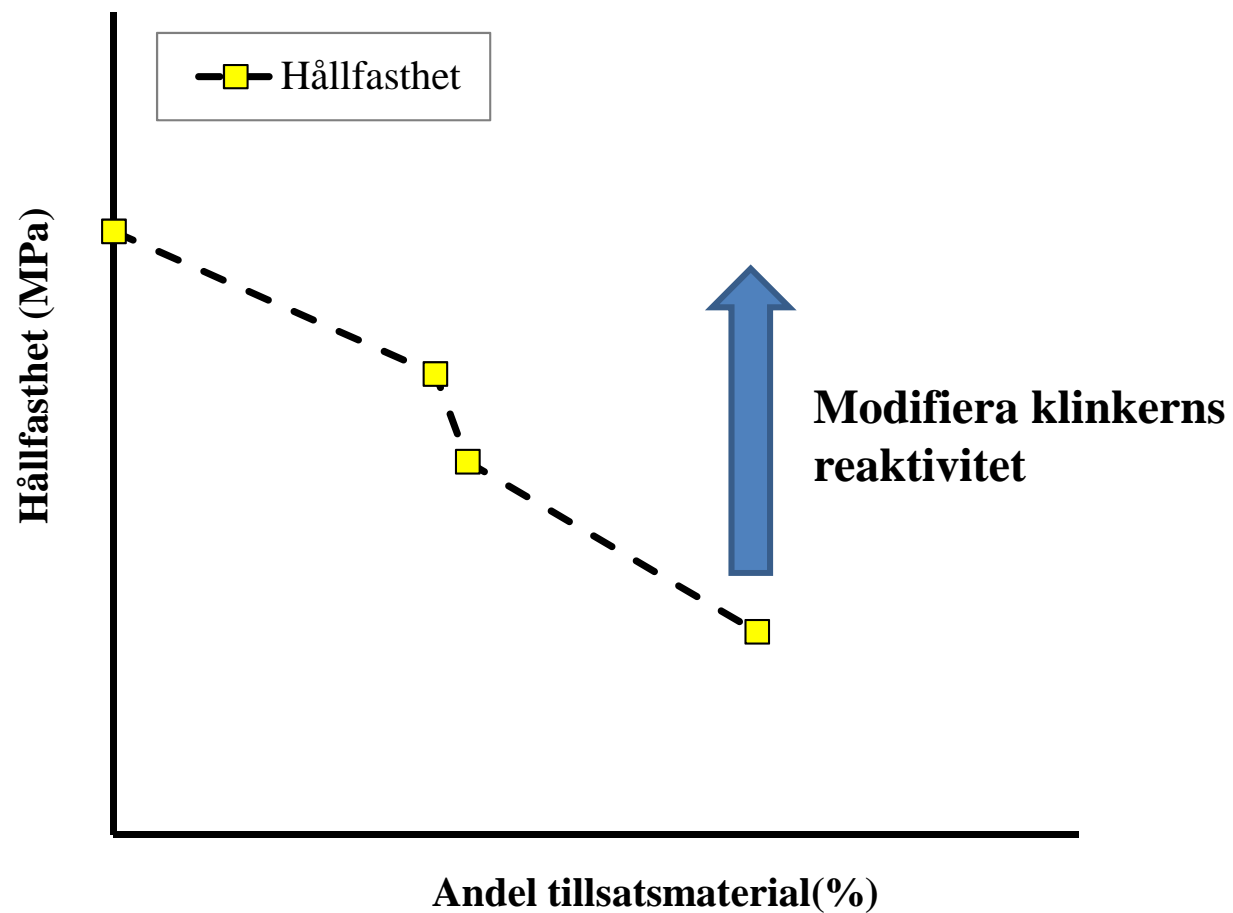

Muller et al. 2015 (CBI-projekt HydraDur)

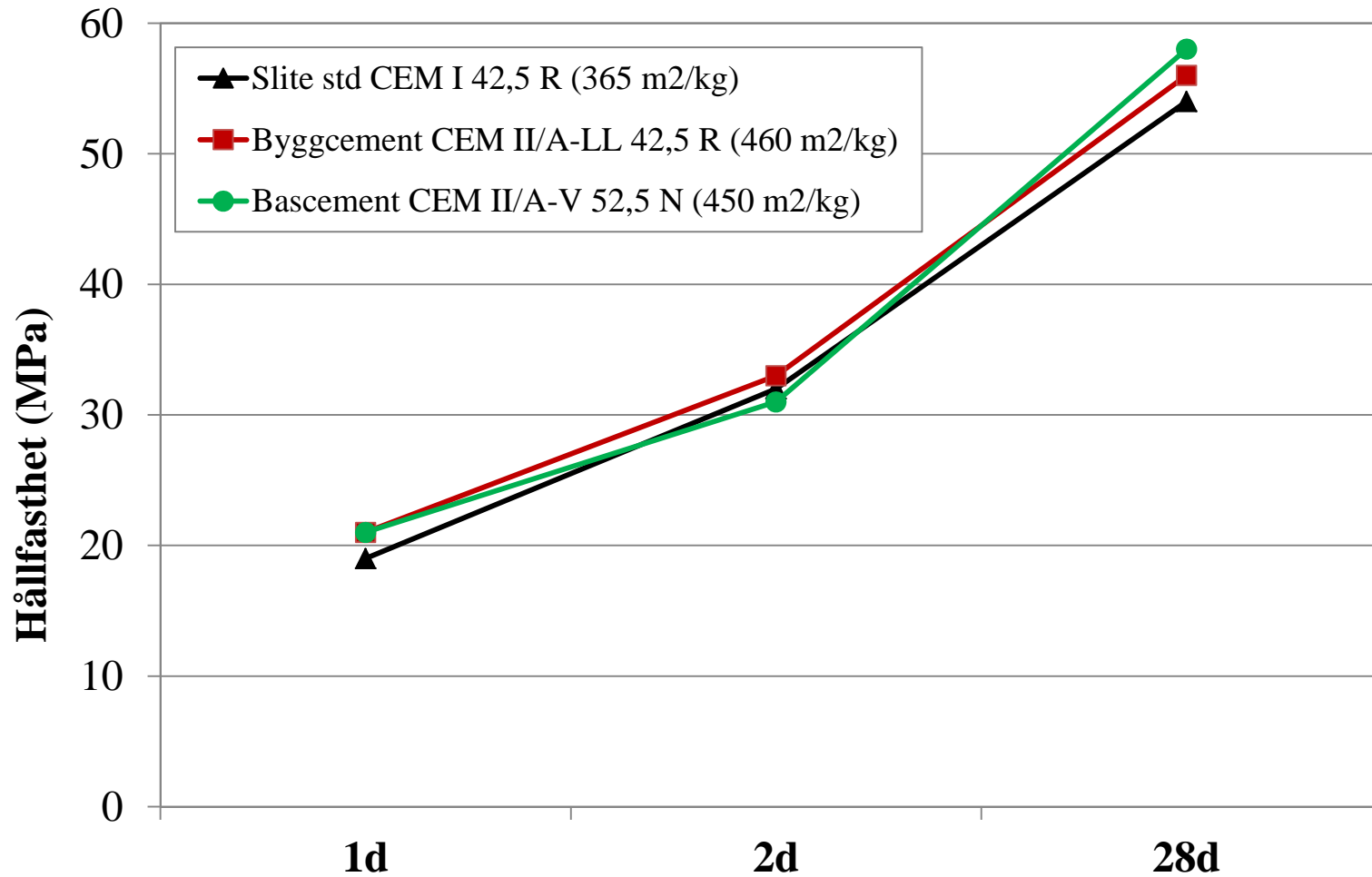
Hållfasthet vid ersättning av cement med tillsatsmaterial

Optimering av hållfasthet

Hållfasthet Slite Std., Byggcement och Bascement

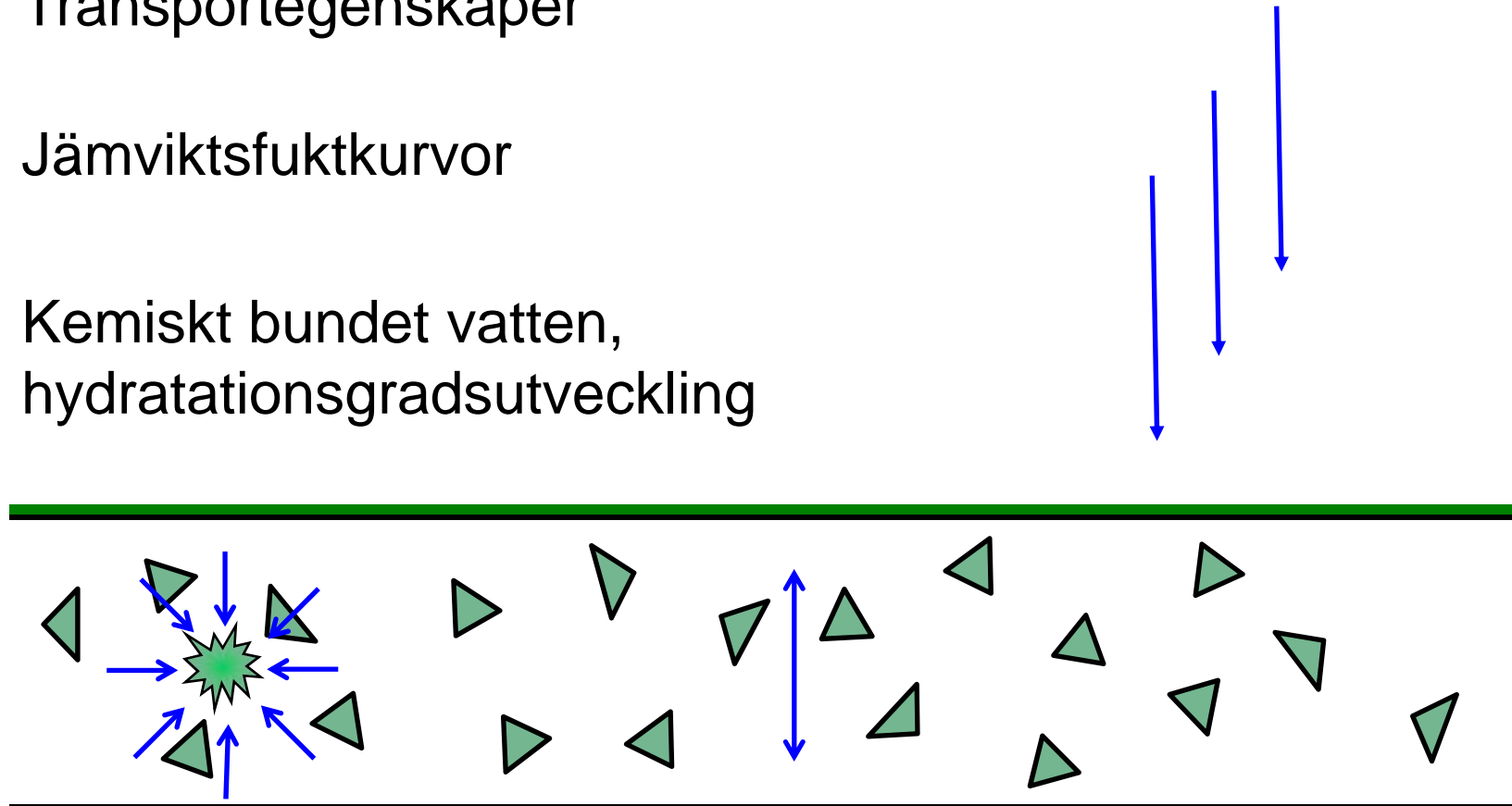

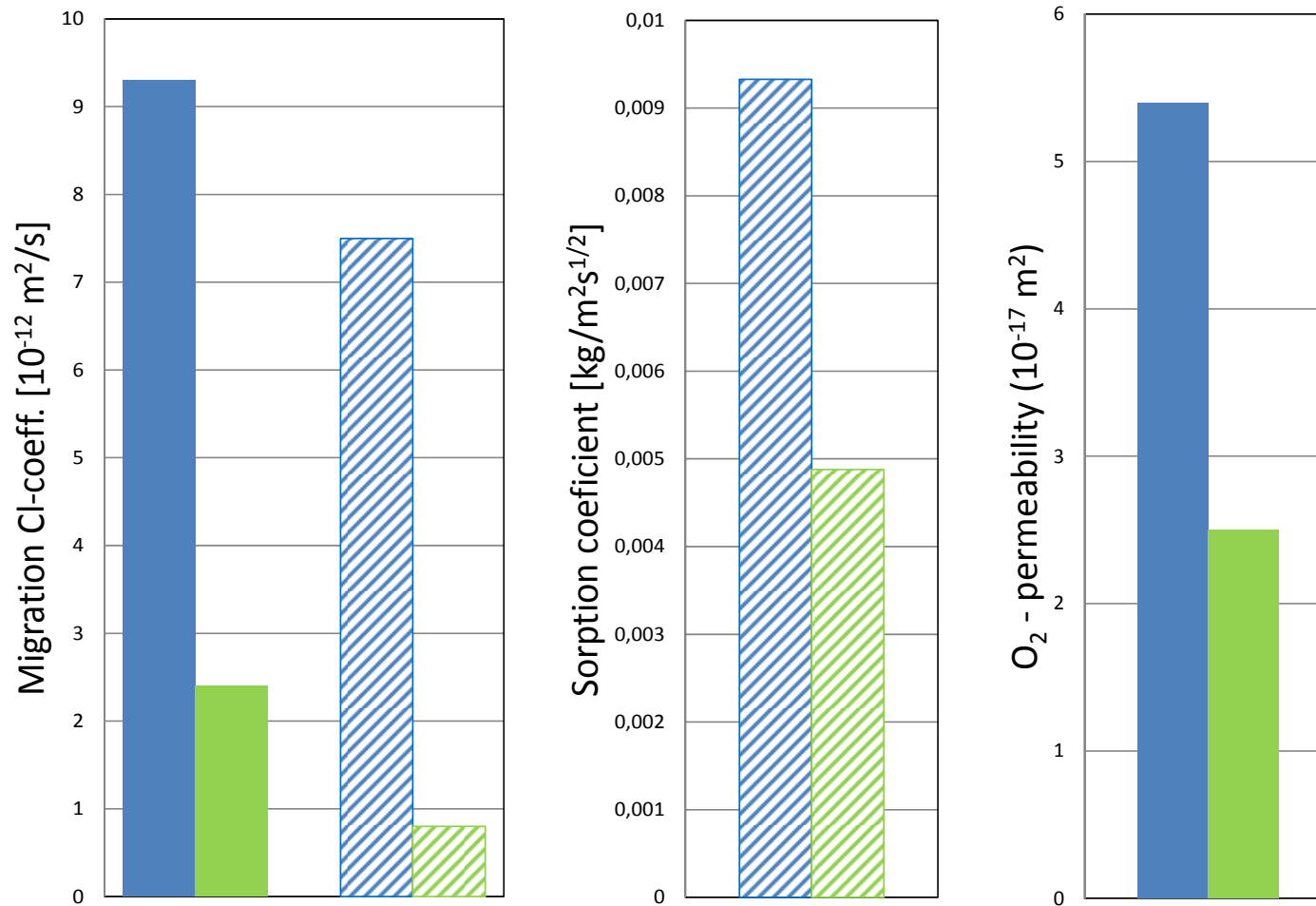
■ Flygaskans inverkan på uttorkning

Avgörande faktorer för uttorkning i betong

- Fuktbelastning, temp, geometri etc.
- Transportegenskaper
- Jämviktsfuktkurvor
- Kemiskt bundet vatten, hydratationsgradsutveckling

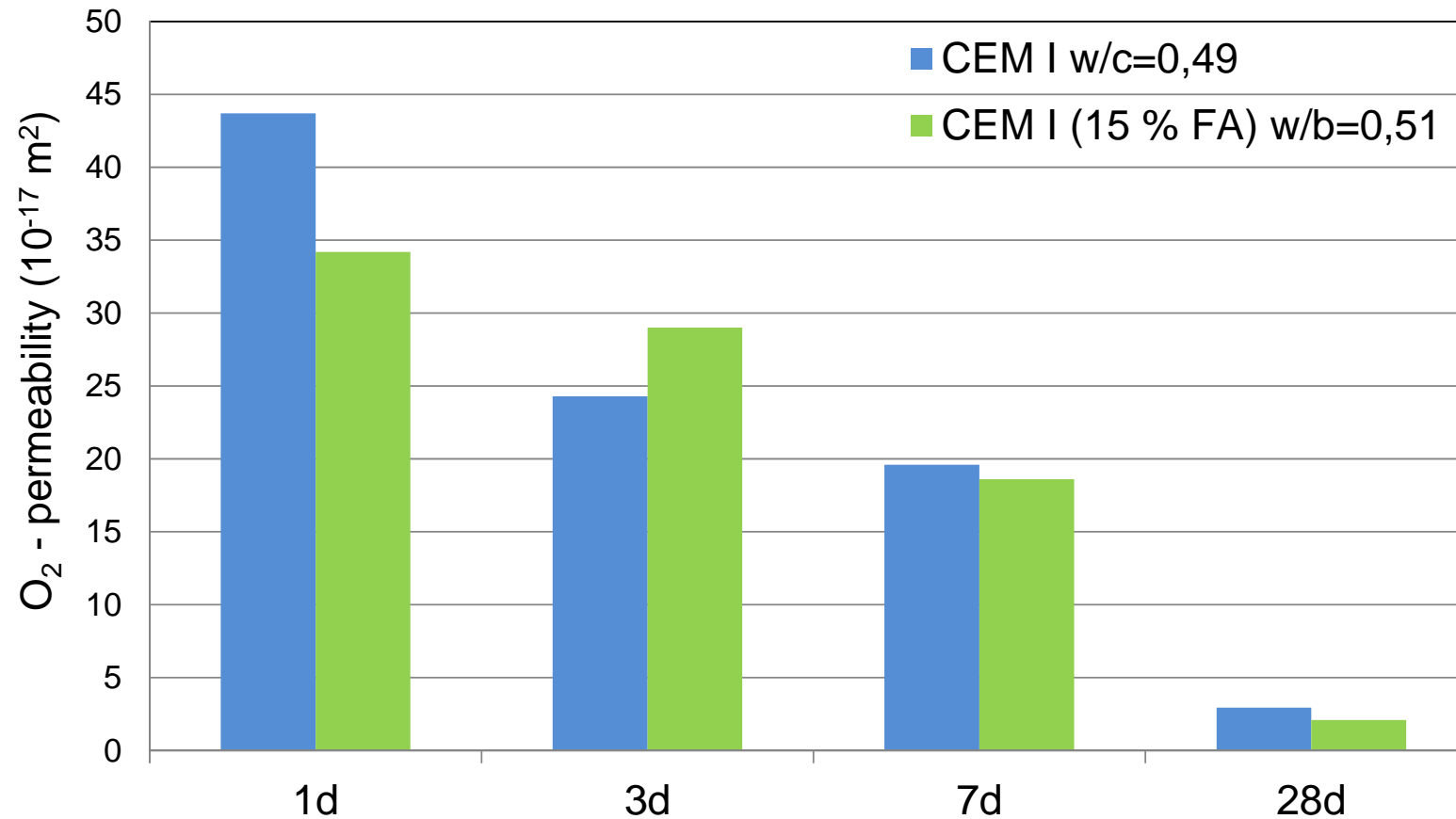

Exempel – Transportegenskaper (lagring, ca 1 år i 100 % RF)

- CEM I w/c=0,35 (Celik et al. 2015)
- CEM I (30 % FA) w/b=0,35 (Celik et al. 2015)
- ▨ CEM I w/c=0,4 (Selander et al. 2016)
- ▨ CEM I (25 % FA) w/b=0,4 (Selander et al. 2016)

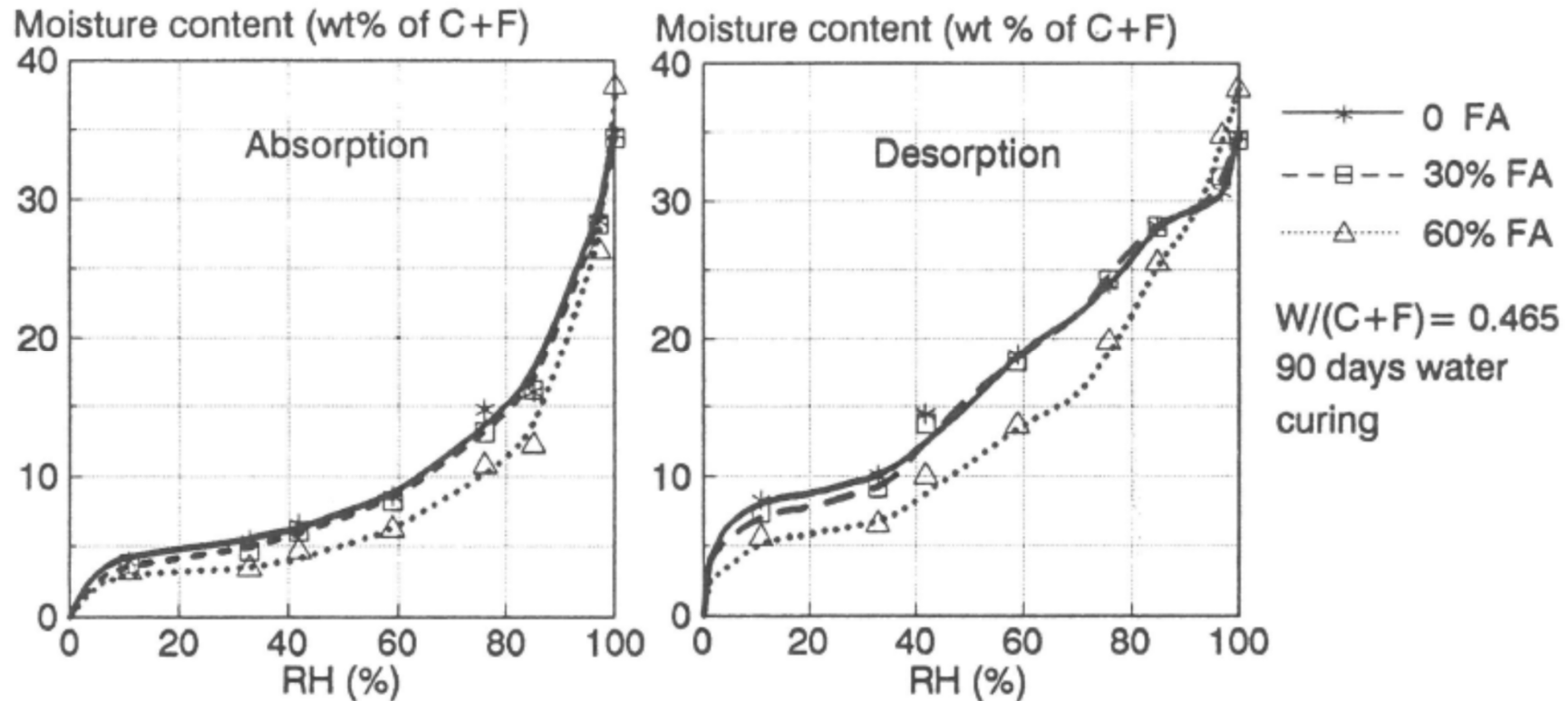
Exempel – Transportegenskaper (lagring 2 månader i olika RF)

- 1) Vattenhärdning enligt beteckning
- 2) Lagring i 65 % RF och 20 grader
- 3) Provning vid två månaders ålder

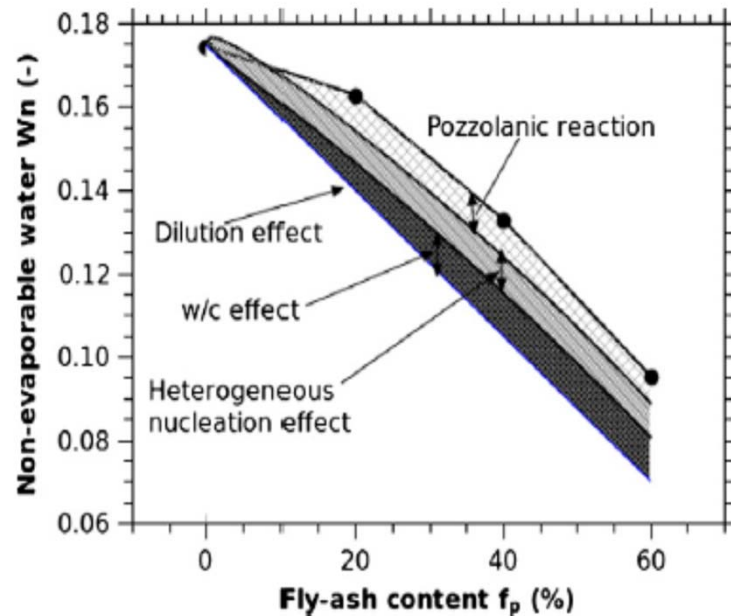
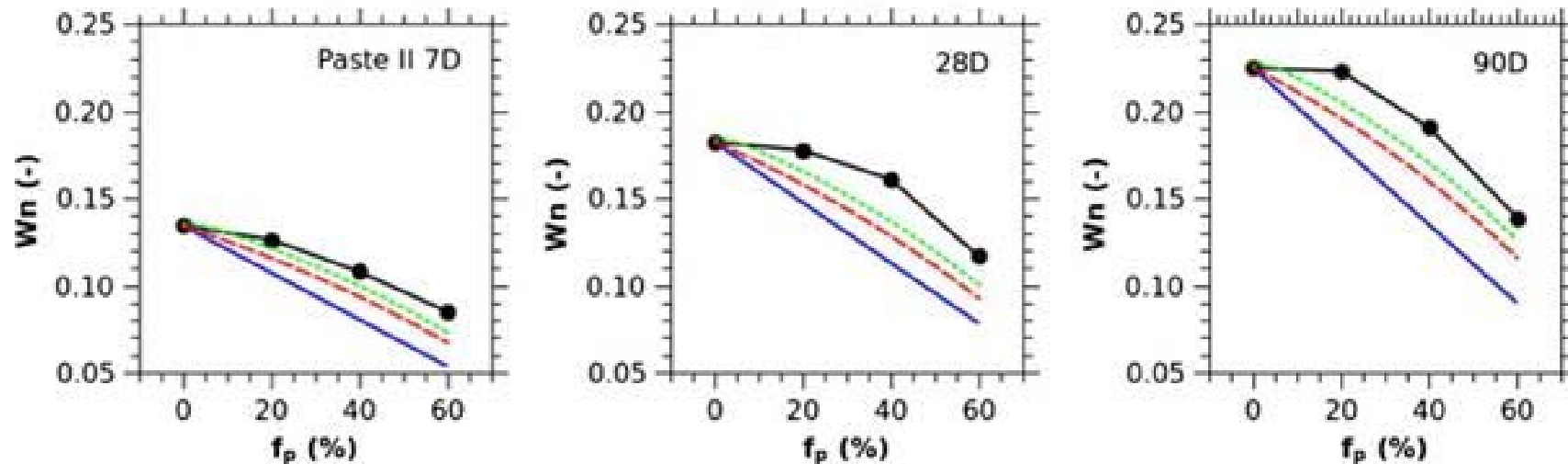
Thomas & Matteus (1992)

Exempel - Fysikaliskt bundet vatten

Jämförelse av fuktjämviktskurvor för bruk med olika mängd flygaska; Xu (1992).

Exempel – Kemiskt bundet vatten

Zeng et al. (2012)

- Med de låga vattencementtal som i dag används förlitar vi oss till stor del på betongens självuttorkande förmåga.
- Mindre vatten binds kemiskt av flygaskan när den reagerar, men detta vägs upp av flera andra effekter.

■ Cementas erfarenheter av uttorkning

Provningar vid introduktionen av Byggcement

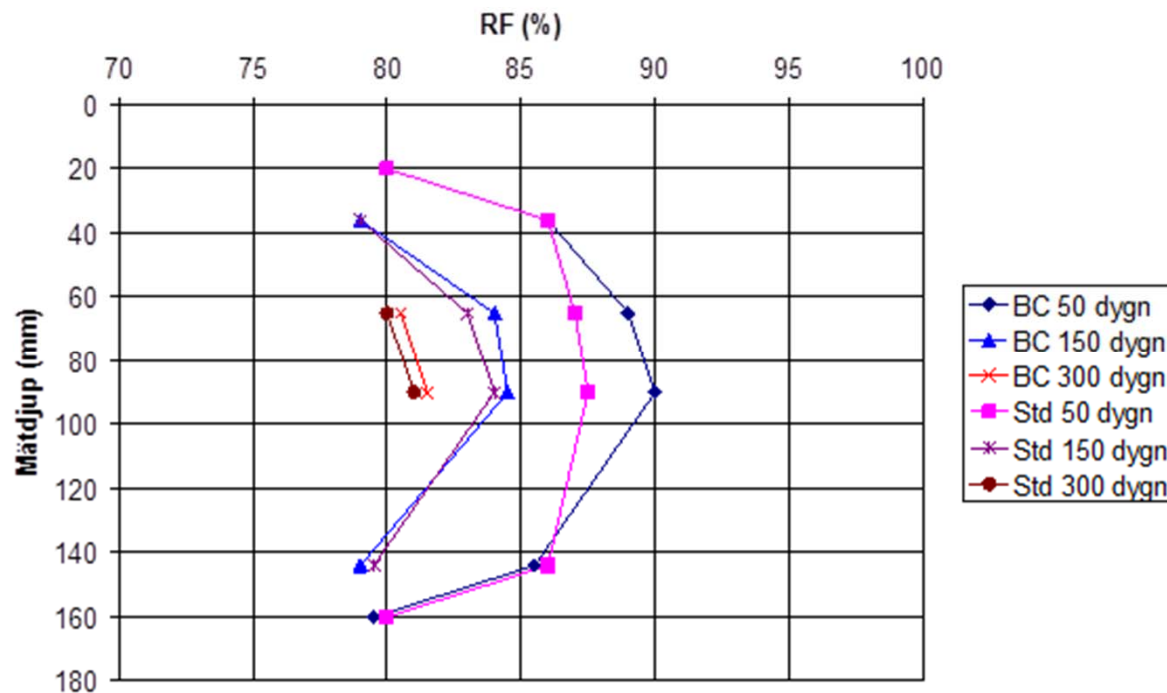
LTH (Lunds Tekniska Högskola)

Slite Bygg vs Slite Std P

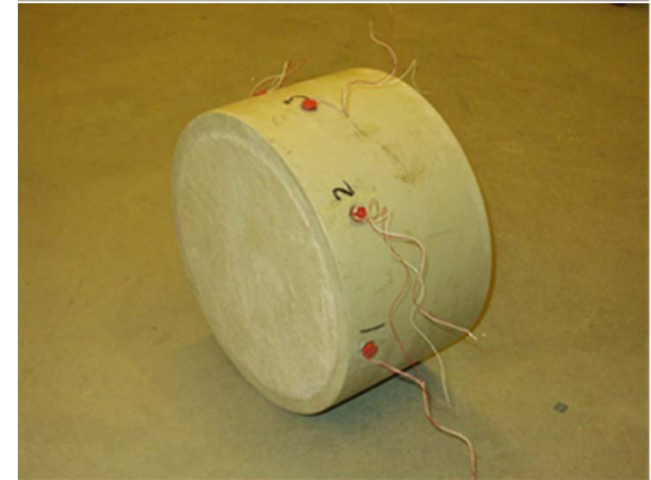
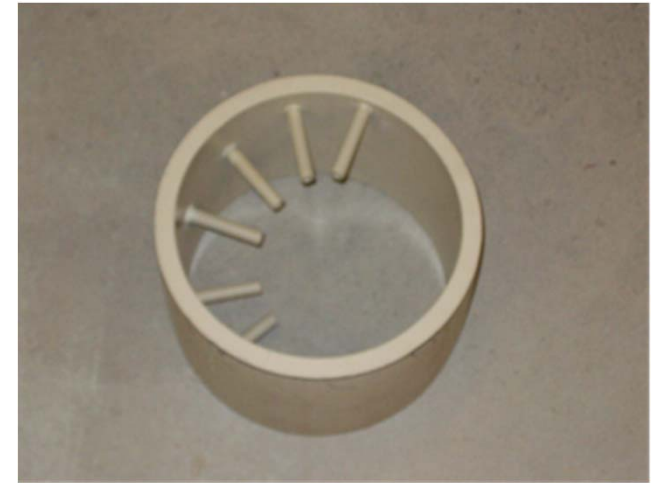
vct 0,37; 0,40; 0,42; 0,45; 0,47; 0,50.

Dubbelsidig uttorkning (+20°C, 35% RF)

Kvarsittande Humi-Guardgivare

Exempel med vct 0,37

Provningar vid introduktionen av Bascement

CR (Cementa Research)

vct: 0,35 (B450); 0,45 (B380); 0,55 (B450)

Självtorkning (+20°C)

Enkelsidig uttorkning (+20°C, 50% RF)

Borrhålmätning med Vaisala-givare

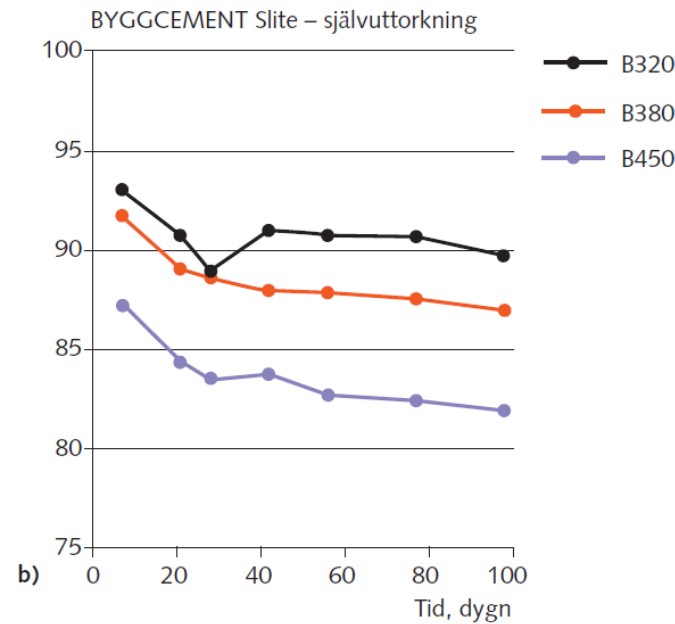
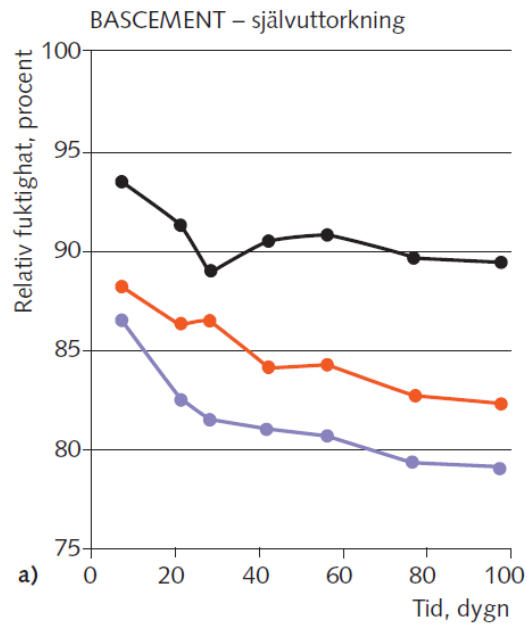
LTH (Lunds Tekniska Högskola)

vct: 0,38

Självtorkning (+20°C)

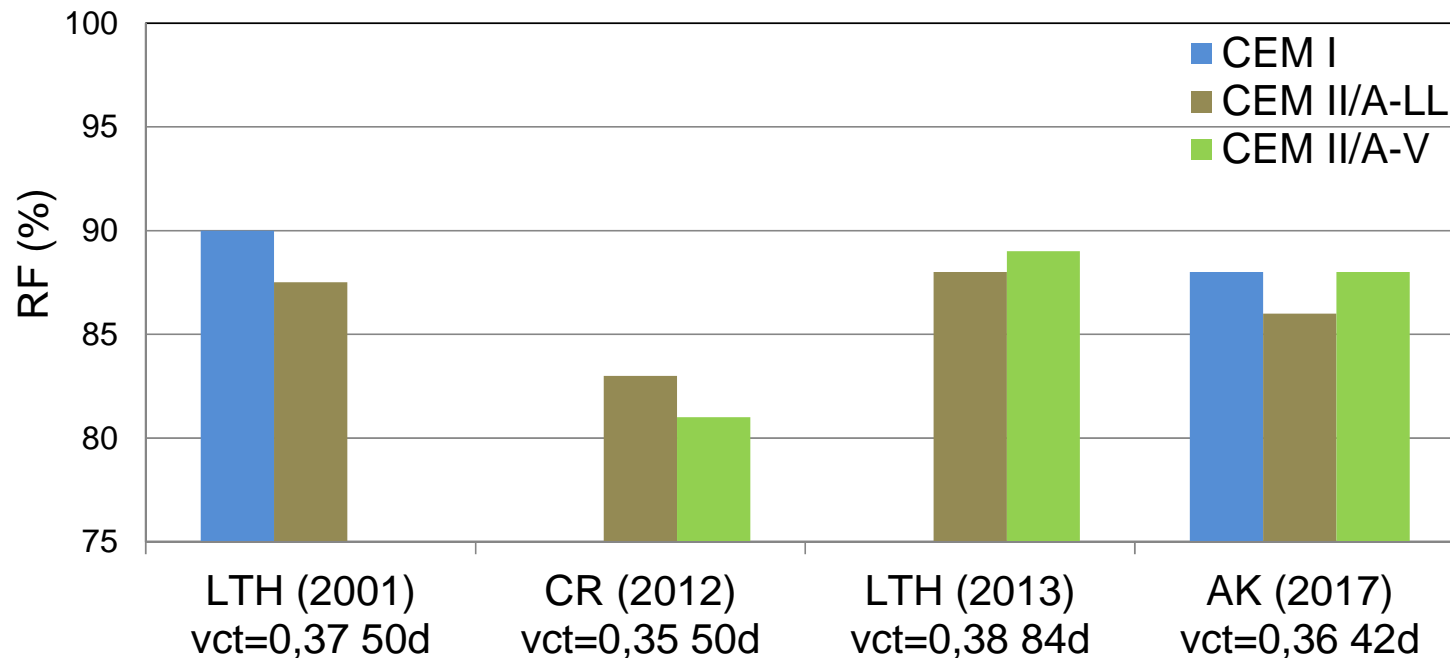
Enkelsidig uttorkning (+20°C, 55% RF)

Uttaget prov med Vaisala-givare

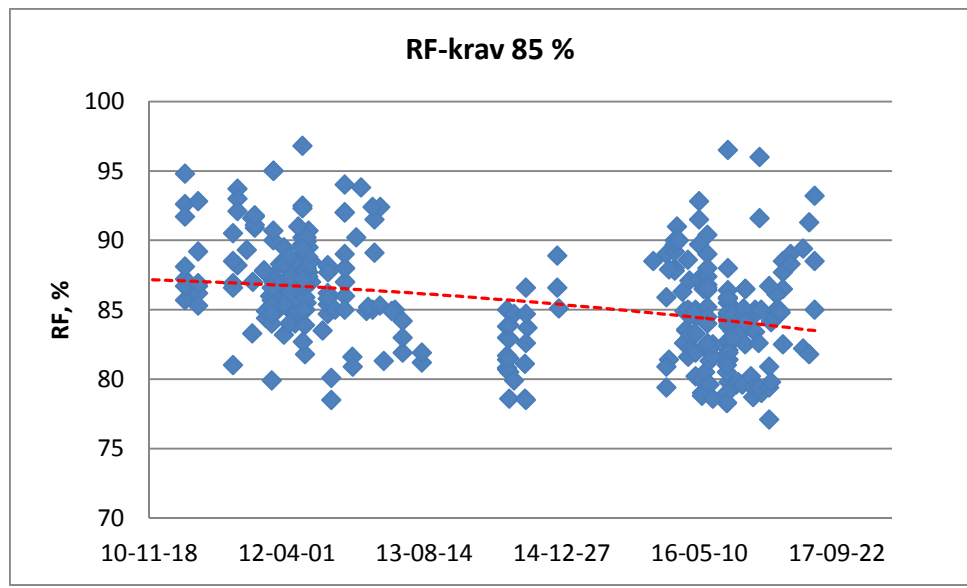
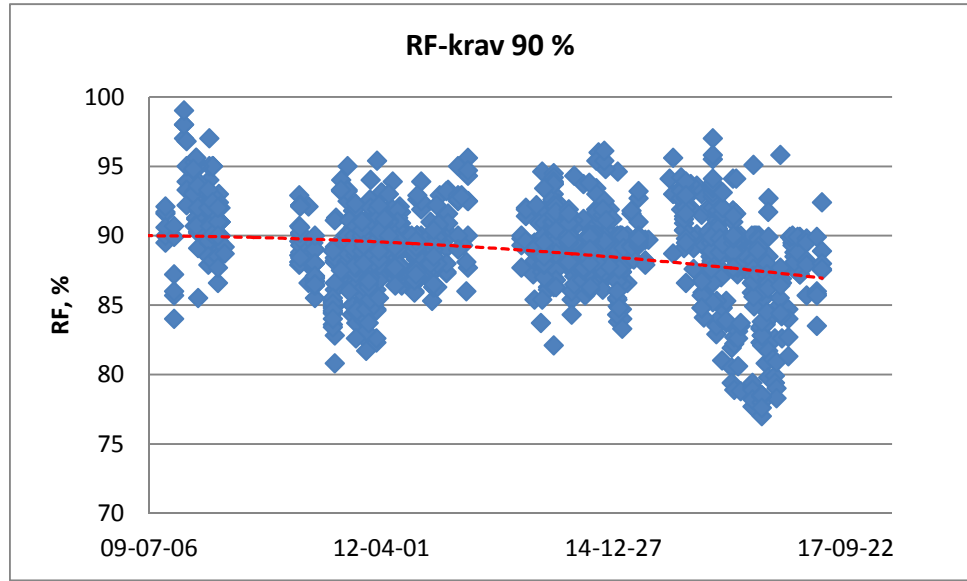
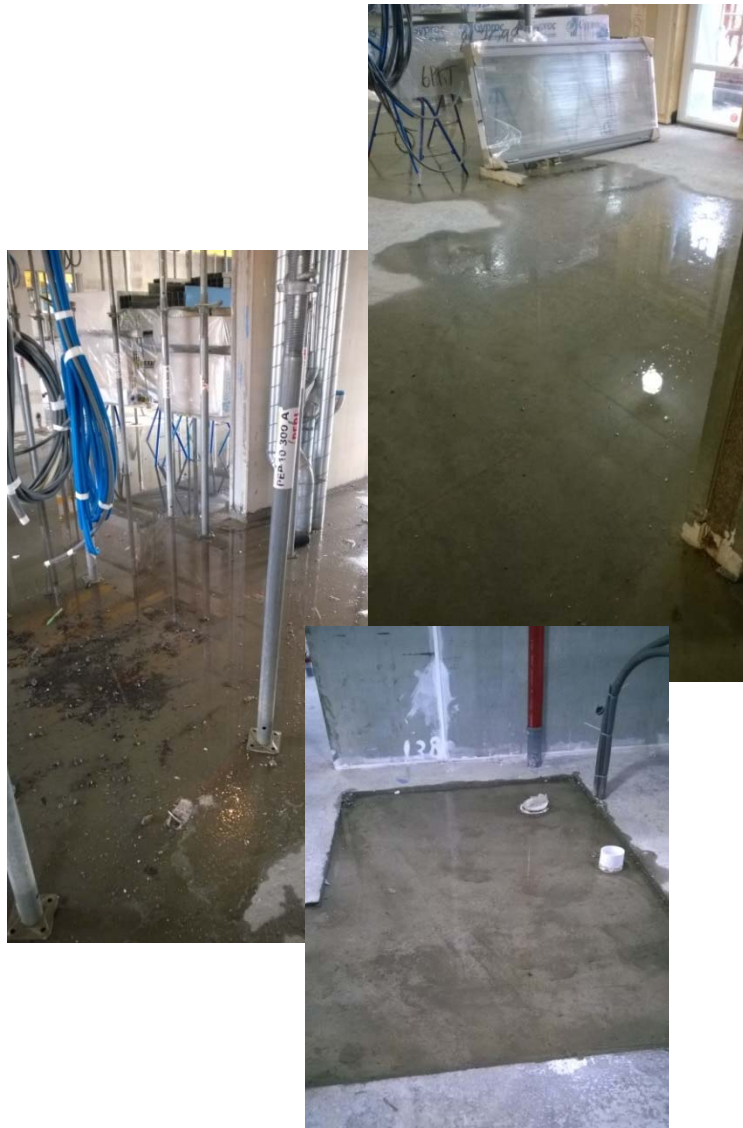

Sammanfattning från provningar

- Vid introduktionen av Byggcement och Bascement gjordes jämförande uttorkningsprovningar i CR:s laboratorium och vid LTH enligt då gällande kunskap kring mätteknik.
- Byggcement jämfördes med Slite Std P (CEM I) och Bascement jämfördes senare med Byggcement.
- Alla prover gav tillfredsställande resultat!

Erfarenheter från BI, problem att nå RF-krav har alltid funnits

■ Summering

■ Teori

- Genom modifikation av klinkerns egenskaper har vi styrt hållfasthetsutvecklingen och därmed också förändrat utvecklingen av porstrukturen så att den är liknar en traditionell OPC.

■ Laboratorieförsök

- De uttorkningsförsök som genomfördes vid introduktionen av byggcement och bascement gav liknade resultat som gamla Std P och dessa gav heller ingen indikation på att mer omfattande provningar krävdes.
- Senare gravimetriska studier indikerar att varken fuktupptag i tidig ålder, fuktavgång eller RF förändrats nämnvärt.

■ Verkligheten

- Relativt få skadefall når oss men mycket negativ publicitet
- OPC, Bygg och Bas förekommer bland dessa
- Givet levererade volymer ser vi ingen högre frekvens på Bas

- Mineraliska tillsatsmaterial är inte något nytt!
- Jämförande provningar på relevanta material!
- Gamla gränsvärden (RF_{krit}) vs. nya mätmetoder!

Tack för att ni lyssnade!

Anders Selander

anders.selander@cementa.se

För mer info: www.cementa.se/sv/betong-och-uttorkning

Twitter: @cementaab • Facebook: facebook.com/CementaAB • Instagram: @CementaAB

Med närproducerad cement bygger vi en hållbar framtid

Följ utvecklingen för hållbart
samhällsbyggande på Facebook.

CEMENTA
HEIDELBERGCEMENT Group